

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Esas Sayısı : 2007/78

Karar Sayısı : 2010/120

Karar Günü : 30.12.2010

R.G. Tarih-Sayı : 05.02.2011-27837

İPTAL DAVASINI AÇAN : TBMM üyeleri Kemal ANADOL ve Haluk KOÇ ile birlikte 144 milletvekili

İPTAL DAVASININ KONUSU : 25.4.2007 günlü, 5634 sayılı Hemşirelik Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un 7. maddesi ile 25.2.1954 günlü, 6283 sayılı Hemşirelik Kanunu'na eklenen geçici madde 2'nin son fıkrasının, Anayasa'nın Başlangıcı ile 2., 7., 8., 9., 11. ve 138. maddelerine aykırılığı savıyla iptali ve yürürlüğünün durdurulması istemidir.

II- YASA METİNLERİ

A- İptali İstenilen Yasa Kuralı

25.4.2007 günlü, 5634 sayılı Hemşirelik Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un 7. maddesiyle 25.2.1954 günlü, 6283 sayılı Hemşirelik Kanun'a eklenen, iptali istenen son fıkrayı da içeren geçici 2. madde şöyledir:

'Geçici Madde 2 'Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten önce hemşirelik ve hemşireliğe eşdeğer sağlık memurluğu programlarından mezun olanlar ile halen bu programlarda kayıtlı bulunan öğrencilerin kazanılmış hakları saklıdır.

Hemşirelik eğitimine eşdeğer sağlık memurluğu programlarından mezun olanlar hemşire olarak çalışırlar.

Hemşirelik eğitimine eşdeğer sağlık memurluğu programının adı, bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren hemşirelik programı olarak değiştirilir ve programlar birleştirilir.

Bir defaya mahsus olmak üzere, ebelik diplomasına sahip olduğu halde bu Kanunun yayımı tarihinde en az üç yıldan beri yataklı tedavi kurumlarında fiilen hemşirelik görevi yaptığını resmi belge ile belgelendiren ve bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren üç ay içerisinde talepte bulunanlar hemşirelik yetkisiyle görevlerine devam ederler.

Üniversitelerin hemşirelik programlarında ülke ihtiyacını karşılayacak yeterli kontenjan oluşturulmak üzere 5 yıl süre ile sağlık meslek liselerinin hemşirelik ve hemşireliğe eşdeğer sağlık memurluğu programlarına öğrenci alınmasına devam olunur ve bu programlardan mezun olanlara hemşire unvanı verilir.'

B- Dayanılan ve İlgili Görülen Anayasa Kuralları

Dava dilekçesinde, Anayasa'nın Başlangıcı ile 2., 7., 8., 9., 11. ve 138. maddelerine dayanılmış, 17. ve 56. maddeleri ise ilgili görülmüştür.

III- İLK İNCELEME

Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 8. maddesi uyarınca, Haşim KILIÇ, Sacit ADALI, Fulya KANTARCIOĞLU, Ahmet AKYALÇIN, Mehmet ERTEN, Mustafa YILDIRIM, A. Necmi ÖZLER, Serdar ÖZGÜLDÜR, Şevket APALAK, Serruh KALELİ ve Osman Alifeyyaz PAKSÜT'ün katılımlarıyla yapılan ilk inceleme toplantısında, dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine 12.7.2007 gününde OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

IV-YÜRÜRLÜĞÜN DURDURULMASI İSTEMİ

25.4.2007 günlü, 5634 sayılı Hemşirelik Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un 7. maddesiyle 25.2.1954 günlü, 6283 sayılı Hemşirelik Kanun'a eklenen Geçici Madde 2'nin son fıkrasının yürürlüğünün durdurulması isteminin, koşulları oluşmadığından REDDİNE, 12.7.2007 gününde OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

V- ÖN MESELE

7.5.2010 günlü, 5982 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının Bazı Maddelerinde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun uyarınca, 2949 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun ile ilgili gerekli düzenlemeler yapılmadan, Mahkeme'nin çalışıp çalışamayacağına ilişkin ön meselenin incelenmesi gerekmektedir.

Yapılan Anayasa değişikliği ile Anayasa Mahkemesi'nin yapısı ile görev ve yetkileri yeniden düzenlenmiştir. Bu düzenlemeye paralel olarak ilgili kuruluş kanunu henüz yasalaşmamış bulunmaktadır. Bu durumda, 2949 sayılı Yasa halen yürürlükte olup, Anayasa'ya aykırı olmayan hükümleri uygulanabilecek konumdadır. Bu Yasa'nın Anayasa'ya aykırı olan hükümlerinin yerini ise Anayasa'da doğrudan uygulanacak nitelikteki kuralların alacağı açıktır.

Bu nedenle, kamusal hizmetlerin sürekliliği ilkesi çerçevesinde yargısal faaliyetlerin aksamasının önüne geçilmesi hususları da gözetildiğinde, Mahkeme'nin çalışmasına bir engel bulunmamaktadır.

Fulya KANTARCIOĞLU, Mehmet ERTEN, Fettah OTO, Zehra Ayla PERKTAŞ ile Celal Mümtaz AKINCI bu görüşe katılmamışlardır.

VI- ESASIN İNCELENMESİ

Dava dilekçesi ve ekleri, işin esasına ilişkin rapor, iptali istenilen Yasa kuralı, dayanılan ve ilgili görülen Anayasa kuralları ve bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

Dava dilekçesinde özetle, 5634 sayılı Yasa'nın hazırlanmasında etkili olan Avrupa Komisyonu direktifinde, hemşirelik mesleği için en az on yıl temel eğitim üzerine 4600 saatlik mesleki eğitim şartı öngörülmesi nedeniyle 5634 sayılı Yasa'da hemşirelik mesleği için lisans eğitimi getirildiği, iptali istenilen kuralda ise lise mezunlarına hemşire olma hakkı verildiği, bu durumun toplumu, mesleğin gerektirdiği yeterliliğe sahip olmayan hemşirelerden hizmet almak

zorunda bıraktığı, dolayısıyla sağlık ve yaşam haklarını olumsuz etkilediği, kamu hizmetinin nitelikleri ile bağdaşmadığı ve kamu yararına aykırı olduğu belirtilerek kuralın Anayasa'nın 2. maddesine; Sağlık Bakanlığı ile Yüksek Öğretim Kurulu Başkanlığı arasında düzenlenen protokole bağlı olarak açılan davalar sonucunda verilen mahkeme kararlarını bertaraf etmek üzere, yasama erkinin, yargı kararlarını etkisizleştirmek için kullanılması nedenleriyle Anayasa'nın Başlangıcı ile 7., 8., 9., 11. ve 138. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

2949 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 29. maddesine göre, Anayasa Mahkemesi yasaların, kanun hükmünde kararnamelerin ve TBMM İçtüzüğü'nün Anayasa'ya aykırılığı konusunda ilgililer tarafından ileri sürülen gerekçelere dayanmak zorunda değildir. İstemle bağlı kalmak koşuluyla başka gerekçe ile de Anayasa'ya aykırılık incelemesi yapabileceğinden, kural ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 17. ve 56. maddeleri yönünden de incelenmiştir.

6283 sayılı Hemşirelik Kanunu'nun 5634 sayılı Yasa'yla değişik 1. maddesinde, hemşirelik unvanının kazanılabilmesi için üniversitelerin hemşirelikle ilgili lisans eğitimi veren fakülte ve yüksekokullarından mezun olma şartı getirilmiştir. İptali istenilen kural ile üniversitelerin hemşirelik programlarında ülke ihtiyacını karşılayacak yeterli kontenjan oluşturulmak üzere beş yıl süreyle sağlık meslek liselerinin hemşirelik ve hemşireliğe eşdeğer sağlık memurluğu programlarına öğrenci alınmasına devam edileceği ve bu programlardan mezun olanlara hemşirelik unvanı verileceği hükme bağlanmıştır.

Anayasa'nın 2. maddesinde belirtilen hukuk devleti, insan haklarına dayanan, bu hak ve özgürlükleri koruyup güçlendiren, eylem ve işlemleri hukuka uygun olan, her alanda adaletli bir hukuk düzeni kurup bunu geliştirerek sürdüren, Anayasa'ya aykırı durum ve tutumlardan kaçınan, hukuku tüm devlet organlarına egemen kılan, Anayasa ve yasalarla kendini bağlı sayan, yargı denetimine açık olan devlettir.

Anayasa'nın 17. maddesi gereğince herkese tanınan yaşama, maddi ve manevi varlığı geliştirme hakkı birbirleriyle sıkı sıkıya bağlantılı, devredilmez ve vazgeçilmez haklardandır.

Anayasa'nın 56. maddesinde ise herkesin sağlıklı ve dengeli bir çevrede yaşama hakkına sahip olduğu belirtilmekte ve böylece devlete vatandaşın korunmuş çevre şartlarında beden ve ruh sağlığı içinde yaşamını sürdürmek için pozitif yükümlülük vermektedir. Bu yükümlülük devletin sağlık politikasının güven ve kararlılık içinde, sürekli olarak yürütülmesini gerektirmektedir. Esasında insanların hastalandıklarında ya da hastalanmadan koruyucu hekimlik kapsamında sağlık hizmetlerinden yararlanmaları, tedavi olmaları insan olmanın asgari yaşam standardıdır.

Kişinin yaşama hakkı, maddi ve manevi varlığını koruma hakkı, birbirleriyle sıkı bağlantıları olan, devredilmez ve vazgeçilmez haklarındandır. Yaşama ve vücut bütünlüğü üzerindeki temel hak devletlere pozitif ve negatif yükümlülük yükleyen haklardandır. Öte yandan sağlıklı yaşama hakkına ilişkin Anayasa'nın 56. maddesi, herkesin sağlıklı ve dengeli bir çevrede yaşama hakkına sahip olduğunu belirtir. Devlet herkesin hayatını, beden ve ruh sağlığı içinde sürdürmesini sağlamak için sağlık kuruluşlarını planlayıp verimli şekilde hizmet vermelerini düzenler. Hemşirelik mesleğine ilişkin düzenlemeler de bu kapsamdadır.

Hemşirelik; hastaları izlemek, tanı koymak ve tedavi süreçlerini yönlendirmek için gerekli olan ileri soyut düşünme yeteneği ve bilgi, belirli düzeyde beceri, psikolojik ve sosyolojik olguları kavrayacak kadar kültürel donanım, ağır tempoyu üstlenebilecek bir fiziksel

dayanıklılık ve temel insanlık değerleri gerektiren bir meslektir. Bu açıdan toplum sağlığının korunmasında önemli işlevleri bulunan hemşirelik eğitiminde uluslararası standartlarda lisans eğitiminin önemi açıktır. Nitekim 5634 sayılı Yasa'yla değişik 6283 sayılı Yasa'nın 1. maddesinde de hemşirelik unvanının kazanılabilmesinde üniversitelerin hemşirelikle ilgili lisans eğitimi veren fakülte ve yüksekokullarından mezun olma şartı öngörülmüştür.

Üniversitelerin hemşirelikle ilgili lisans eğitimi veren fakülte ve yüksekokulların eğitim-öğretim süreleri dört yıl, hazırlık eğitimi verilenler de ise beş yıldır. Bu bağlamda, beş yıllık sürenin, lisansüstü eğitim süresi gözetilerek konulduğu anlaşılmaktadır.

Sağlık hizmetlerinin devamlılığı asıldır. Hemşirelik eğitiminde lisans ve lisansüstü eğitime geçiş bir süreci gerektirir. İptali istenilen kuralda hemşirelik eğitiminde lisans eğitime geçiş sürecinde mevcut ve gelişmelere göre artan hemşire ihtiyacı gözetilerek geçici olarak beş yıl süreyle sağlık meslek liselerinin hemşirelik ve hemşireliğe eşdeğer sağlık programlarına öğrenci alınmasına devam olunması, sağlık ve yaşam hakkının korunması ve bu korumada sürekliliğin sağlanmasında Devlete verilen pozitif yükümlülüğün bir gereğidir.

Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 2., 17. ve 56. maddelerine aykırı değildir. İptal isteminin reddi gerekir.

Kuralın Anayasa'nın Başlangıcı ile 7., 8., 9., 11. ve 138. maddeleri ile ilgisi görülmemiştir.

VII - SONUÇ

1-7.5.2010 günlü, 5982 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının Bazı Maddelerinde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun uyarınca, 2949 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun ile ilgili gerekli düzenlemeler yapılmadan, Mahkeme'nin çalışıp çalışamayacağına ilişkin ön meselenin incelenmesi sonucunda; Mahkeme'nin çalışmasına bir engel bulunmadığına, Fulya KANTARCIOĞLU, Mehmet ERTEN, Fettah OTO, Zehra Ayla PERKTAŞ ile Celal Mümtaz AKINCI'nın, gerekçesi 2010/68 esas sayılı dosyada belirtilen karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

2-25.4.2007 günlü, 5634 sayılı Hemşirelik Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un 7. maddesiyle 25.2.1954 günlü, 6283 sayılı Hemşirelik Kanun'a eklenen Geçici Madde 2'nin son fıkrasının Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal isteminin REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE,

30.12.2010 gününde karar verildi.

Başkan	Başkanvekili	Üye
Haşim KILIÇ	Osman Alifeyyaz PAKSÜT	Fulya KANTARCIOĞLU

Üye

Ahmet AKYALÇIN

Üye

Mehmet ERTEN

Üye

Fettah OTO

Üye

Serdar ÖZGÜLDÜR

Üye

Zehra Ayla PERKTAŞ

Üye

Recep KÖMÜRCÜ

Üye

Alparslan ALTAN

Üye

Burhan ÜSTÜN

Üye

Engin YILDIRIM

Üye

Nuri NECİPOĞLU

Üye

Hicabi DURSUN

Üye

Celal Mümtaz AKINCI

KARŞIOY GEREKÇESİ

E: 2010/68 sayılı dosyadaki karşıoy gerekçesi şöyledir:

7.5.2010 günlü, 5982 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının Bazı Maddelerinde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun'la Anayasa'nın, Anayasa Mahkemesi'ni düzenleyen 146., 147., 148. ve 149. maddelerinde değişiklik yapılarak, Mahkeme'nin kuruluşu, görev ve yetkileri ile çalışma ve yargılama usulüne ilişkin yeni kurallar getirilmiş, ancak, değişikliğin, gerekli düzenlemeler yapıncaya kadar uygulanmasının sağlanabilmesi için geçici kurallara yer verilmediği gibi Anayasa'ya koşut olarak, Anayasa Mahkemesi'nin yargılama usulüne ilişkin yeni bir yasal düzenleme de yapılmamıştır.

Anayasa'nın 6. maddesinde 'Hiçbir kimse veya organ kaynağını Anayasadan almayan bir Devlet yetkisi kullanamaz', 142. maddesinde de 'Mahkemelerin kuruluşu, görev ve yetkileri, işleyişi kanunla düzenlenir' denilmiş, değiştirilen 149. maddesinin beşinci fıkrasında ise Anayasa Mahkemesinin, kuruluşunun, Genel Kurul ve bölümlerinin, yargılama usullerinin kanunla düzenleneceği belirtilmiştir. Buna göre, Anayasa'nın genel kural niteliğindeki 142. ve özel olarak Anayasa Mahkemesi'nin çalışma ve yargılama usulünü düzenleyen 149. maddesi uyarınca, Mahkeme'nin yargılama usulünün yasayla düzenlenmesi gereği Anayasal bir zorunluluktur. Yargılama usulü yasayla belirlenmeyen, bu bağlamda kaynağını Anayasa'dan almayan bir yetkiyle Mahkeme'nin çalışmasını sürdürmesi, belirtilen hukuksal durum karşısında olanaklı değildir.

Öte yandan, Anayasa'nın 149. maddesinin ilk fıkrasında, yer alan Genel Kurul'un Mahkeme Başkanının veya Başkanın belirleyeceği başkanvekilinin başkanlığında en az oniki üye ile toplanacağına ilişkin kural, toplantı alt sınırını gösteren bir yargılama usulü kuralı ise de bu sayının üstünde, özellikle çift sayı ile yapılan toplantılarda nasıl bir yol izleneceğini düzenlememektedir. Böyle bir durumla karşılaşıldığında, toplantının ertelenmesi, bir üyenin toplantıdan çıkması ya da benimsenecek farklı seçeneklerden birinin uygulanması konusunda yasal bir dayanak bulunmamaktadır. Bu seçeneklerden hangisi, uygulanırsa uygulansın dayanağını yasadan dolayısıyla Anayasa'dan almayan bir yetki kullanımı söz konusu olacaktır. Yargılama Usulü'nün Anayasa Mahkemesi tarafından belirlenmesi ise Anayasa'nın ihlâli sonucunu doğuracaktır.

Belirtilen nedenlerle Anayasa değişikliği uyarınca Mahkeme'nin, yargılama usulü yasa ile belirlenmeden yargısal faaliyetlerini sürdüremeyeceği düşüncesiyle çoğunluk görüşüne katılmıyoruz.

Üye

Fulya KANTARCIOĞLU

Üye

Mehmet ERTEN

Üye

Fettah OTO

Esas Sayısı : 2007/78
Karar Sayısı : 2010/120

Üye

Zehra Ayla PERKTAŞ

Üye

Celal Mümtaz AKINCI